

Magdalena Śniegulska-Gomuła

Filizanka do czekolady z królewskiej manufaktury porcelany w Miśni

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 25, 352-353

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DR MAGDALENA ŚNIEGULSKA-GOMUŁA

FILIŻANKA DO CZEKOLADY
Z KRÓLEWSKIEJ MANUFAKTURY
PORCELANY W MIŚNI

Il. 1, 2. Filiżanka do czekolady

Filiżanka do czekolady z dekoracją w stylu Johanna Gregoriusa Höroldta
Niemcy, Saksonia, Miśnia (1723-1725)
wys. 7,3 cm, śr. górna: 7,5 cm, śr. dolna: 3,4 cm
porcelana, farby naszkliwne, złocenie
MNKi/R/3424

Filiżanka o wydłużonym, kielichowym kształcie, na pierścieniowej podstawie z owalnymi uszkami. Dekoracja wielobarwna – w dwóch zbliżonych kształtach do czteroliścia kartuszkach, obramionych złotymi motywami uszakowo-ceowymi z cynobrowym akantem i fioletowymi rombami przedstawiono dwie scenki rodzajowe w typie chińskim: Chińczyk palący fajkę i Chińczyk wlewający parujący płyn do czarki. Wewnątrz naczynia, przy krawędzi wylewu szeroki pas złotej, ażurowej, girlandowej koronki typu „Laub-und-Bandelwerk”. Uszy pokryte peł-

nym złoceniem. Na spodzie dna sygnatura wytwórni – kobaltowe podszkliwne, skrzyżowane, proste miecze oraz złota cyfra 9, odnosząca się do numeru serwisu (w tym przypadku dość wczesnego).

Filizankę kupioną do zbiorów w końcu ubiegłego roku należy wiązać z wczesnym okresem działalności manufaktury.

W 1720 roku została zarzucona produkcja, którą można nazwać eksperymentalną, a do której należały czerwona kamionka i porcelana Böttgera. Zaczęto wyrabiać masę porcelanową bardzo białą i znakomicie nadającą się do malowania. W 2. dekadzie XVIII wieku w wytwórni pracowali artyści zdolni w pełni wykorzystać możliwości, jakie oferował ten nowy materiał. Jednym z nich był Johann Gregorius Höroldt (1696-1775) związany z manufakturą przez prawie pół wieku. Zatrudniony w 1720 roku, pracował początkowo jako malarz, by następnie objąć nadzór nad malarnią, a ostatecznie kierownictwo artystyczne całej wytwórni.

Artysta wypracował charakterystyczny typ dekoracji stosowany z niewielkimi i modyfikacjami do lat 30. XVIII stulecia. W swoich wzorach zdobniczych Höroldt z wielkim wyczuciem stosował motywy chińskie, współgrające harmonijnie z kartuszami o eleganckiej formie, w które były wpisywane scenki lub pojedyncze postacie. Nie naśladowały one wzorów chińskich, lecz stanowiły pomysły artysty, oparte o współczesne relacje podróżnicze oraz ogólnie panującą modę na „chińszczyznę”. Moda ta była obecna od XVII wieku w sztuce europejskiej w formach architektonicznych, elementach wyposażenia wnętrz (parawany), rzemiośle artystycznym (wyroby z laki, motywy chińskie na meblach, tkaninach odzieżowych i tapiseriach), architekturze ogrodowej (pagody).

Höroldt pozostawił album rysunków stosowany jako wzornik motywów, który świadczy o wybitnym talencie i niezwyklej inwencji twórczej autora. Dekoracje wykonywał sam mistrz lub pod jego okiem pracownicy malarni, którzy przejęli jego tematykę i styl. Dlatego wszelkie atrybucje wymagają dużej ostrożności, a identyfikacja własnoręcznych prac Höroldta od lat intryguje wielu specjalistów. Wydaje się, że określenie „styl Höroldta” dobrze charakteryzuje grupę wyrobów, do której należy prezentowana filizanka oraz spodek (w zbiorach MNKi od 1985), nie zamykając drogi do dalszych poszukiwań i prób bardziej szczegółowych atrybucji.

- *Porcelana Emajulowa - G. Meißner*

LITERATURA:

M. Piątkiewicz-Dereniowa, *Porcelana miśnieńska w zbiorach wawelskich*, katalog zbiorów, Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu, t. I-II, Kraków 1983

R. Seyffarth, *Johann Gregorius Höroldt. Vom Porzellanmaler zum 1. Arkanisten der Königlichen Porzellan-Manufaktur Meissen*, Dresden 1981

O. Walcha, *Meißner Porzellan. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Dresden 1973